



Інтеграція транспортної системи України до Європейсько-азіатської транспортної системи

К. Михайличенко, к. е .н., НІСД



1. Основні тенденції у структурі зовнішньої торгівлі України та ЄС (географічна структура експорту та імпорту);



2. Аналіз сучасного стану та перспективи інтеграції України до транспортної системи Європа–Азія (європейська концепція транспортних коридорів і мультимодальних вісей, необхідність розвитку транспортної інфраструктури для забезпечення зростання обсягів зовнішньоторговельних (експортно-імпортних) операцій і транзитних перевезень; основні перешкоди на шляху інтеграції України до транспортної системи Європа-Азія



3. Шляхи забезпечення інтеграції України до Європейсько-азіатської транспортної системи



Зміна часток окремих торговельних партнерів ЄС у структурі експорту та імпорту з 2000 по 2013 рр, %%

	Експорт ЄС		Імпорт ЄС	
	2000	2013	2000	2013
США	28,0	16,6	20,8	11,6
Китай	3,0	8,5	7,5	16,6
Російська Федерація	2,7	6,9	6,4	12,3
Індія	1,6	2,1	1,3	2,2
Казахстан	0,2	0,4	0,4	1,4
Україна	0,6	1,4	0,5	0,8

За даними Євростату

Перелік Пан'європейських міжнародних транспортних коридорів, ухвалених Критською конференцією Європейського співтовариства у 1994 р.

Коридори	Напрямок
Коридор №1	Гельсінкі—Таллінн—Рига—Каунас/Клайпеда—Варшава/Гданськ
Коридор №2	Берлін—Познань—Варшава—Брест—Мінськ—Москва—Нижній Новгород
Коридор №3	Брюссель—Ахен—Кельн—Дрезден/Берлін—Вроцлав—Катовіце—Краків—Львів—Київ
Коридор №4	Дрезден/Нюрнберг—Прага—Відень—Братислава—Д'єр—Будапешт—Бухарест—Констанца/Крайова—Софія—Салоніки—Пловдив—
Коридор №5	Венеція—Трієст/Копер—Любляна—Марибор—Будапешт/Братислава—Ужгород—Львів—Київ
Коридор №6	Гданськ—Катовіце—Жиліна, західна гілка: Катовіце—Брно
Коридор №7	Дунайський (водний); (Австрія, Угорщина, Болгарія, Румунія, Молдова, Україна)
Коридор №8	Дуррес—Тірана—Скоп'є—Бітола—Софія—Дімітровград—Бургас—Варна
Коридор №9	Гельсінкі—Виборг—Санкт-Петербург—Псков—Москва—Калініград—Київ—Любашівка/Роздільна—Кишинів—Бухарест—Дімітровград—Олександрополіс
Коридор №10	Зальцбург—Любляна—Загреб—Белград—Ніш—Скоп'є—Велес—Салоніки



ТРАСЕКА (Європа-Кавказ-Азія)

Баку 1998 р.

Країни-учасниці Угоди (13):

Вірменія, Азербайджан, Болгарія, Грузія,
Іран, Казахстан, Киргизстан, Молдова,
Румунія, Таджикистан, Туреччина,
Узбекистан та Україна



Чорноморські маршрути ТРАСЕКА



7

План розвитку Транс'європейської транспортної мережі (TEN - T) до 2020 року

► Єврокомісією визначено 5 основних мультимодальних осей (2004 р.): північна, центральна, південно-східна, південно-західна та водні магістралі між європейськими портами.

► У жовтні 2013 р. Єврокомісія представила нову інфраструктурну стратегію ЄС:

- дев'ять нових транспортних коридорів
- 2014 - 2020 рр - з бюджету ЄС 26 млрд євро
- пріоритетне фінансування - коридори, що з'єднують східну і західну частини ЄС
- акцент на мультимодальності коридорів
- до 2050 року оновлена транспортна мережа з'єднає 94 морських і річкових портів, 38 ключових аеропортів і дозволить оновити 15 тисяч км залізниць

**Перелік Транс'європейських транспортних коридорів, ухвалених
Європейською комісією у жовтні 2014 р.**

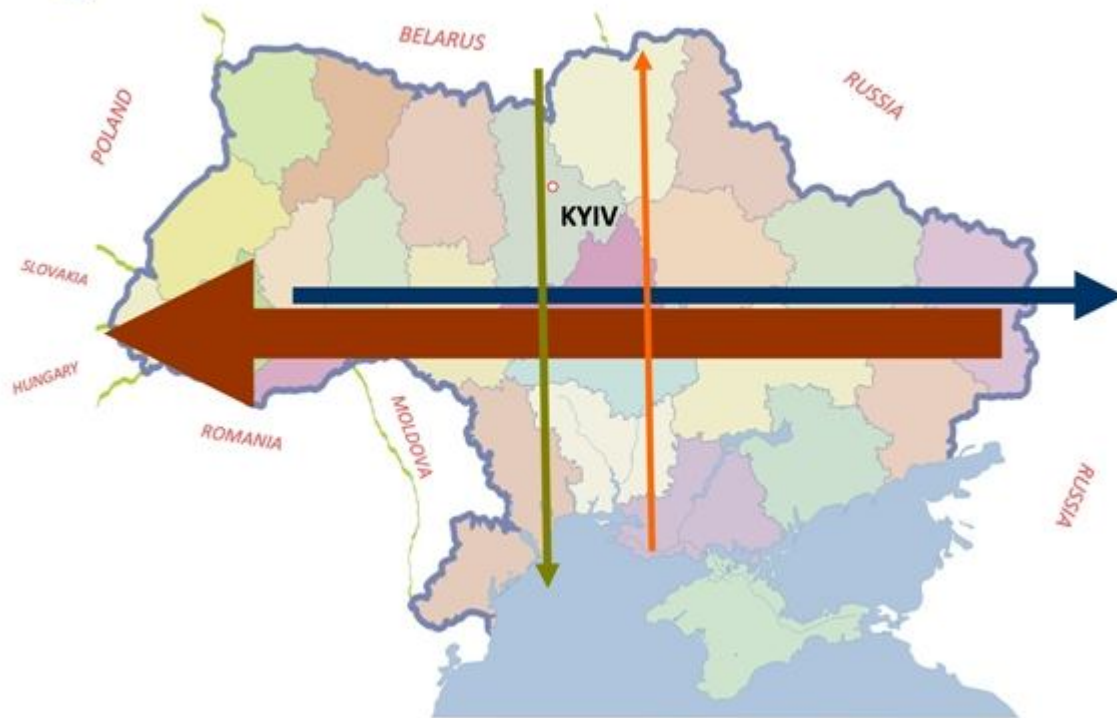
	Коридор	Напрямок
1	Балтика – Адріатика	Польща (Верхня Силезія) – Словаччина – Австрія – Італія
2	Північне море – Балтика	Фінляндія - країни Балтії - Польща - Німеччина - Нідерланди - Бельгія
3	Скандинавія – Середземне море	Фінляндія – Швеція – Німеччина – Італія - Мальта
4	Середньосхідний	Північна Німеччина – Чехія - Південно-східна Європа (Греція, Кіпр)
5	Середземноморський	Іспанія – Франція – Італія – Словенія –Хорватія – Угорщина (до кордону з Україною)
6	Рейн – Альпи	Нідерланди – Бельгія – Швейцарія – Італія
7	Атлантичний	Португалія – Іспанія - Франція - Німеччина
8	Північне море- Середземне море	Ірландія – Великобританія – Нідерланди – Бельгія – Люксембург – Франція
9	Рейн – Дунай	Франція – Німеччина (південь) – Австрія - Словаччина – Угорщина – Румунія (Чорне море) гілка Німеччина (Мюнхен) – Чехія – Словаччина (до кордону з Україною)

Територією України

проходить **центральна вісь**, в рамках якої визначено основні залізничні та автомобільні маршрути, що в цілому відповідають напрямкам **Критських МТК № 3, 5, 7, 9** та нових **європейських транспортних коридорів мережі TEN-T № 1, 2, 5 та 9**, включаючи водну вісь, яка з'єднує зону Чорного моря із Середземним, Балтійським, Баренцовим, Червоним морями та Суецьким каналом і включає внутрішні водні шляхи: Білорусь-Київ (по Дніпру) з виходом до Одеського та Іллічівського портів.



ЦЕНТРАЛЬНА ВІСЬ



11

КИТАЙ

У 2013 р. на розвиток транспортної інфраструктури планував спрямувати 120 млрд юаней або понад 19 млрд доларів США

- реалізація Єдиної транспортної стратегії в Китаї («Великий стрибок») та Програми прискореного розвитку західних провінцій КНР «Go West» («Йти на Захід»)
- Транспортний коридор «N.E.W. – corridor» у напрямку США-КНР: Бостон/Галіфакс (Канада)-Атлантичний океан-Норвегія-Швеція-Фінляндія-Росія;
- Нова Євро-Азійська Наземна Транспортна Ініціатива «NELTI»

Транспортна стратегія Республіки Казахстан до 2015 р.

- Розвиток залізничної транспортної мережі проводитиметься на напрямках Північ-Південь (Росія - Центральна Азія) і Схід - Захід (Південно-Східна Азія - Китай – Європа);
- Регіональні проекти з розбудови нових залізничних ліній (скорочують вихід з центральних областей Казахстану в порт Актау, сприяють освоєнню вугільних, нафтогазових, мідно-, залізрудних та інших родовищ в прилеглому регіоні).
- Трансконтинентальний автодорожній коридор «Західна Європа – Західний Китай» за маршрутом Санкт-Петербург – Москва – Нижній Новгород – Казань – Оренбург – Актобе – Кизилорда – Шимкент – Тараз – Кордай – Алмати – Хоргос – Урумчі – Ланьчжоу – Чженчжоу – Ляньюньган складає 8445 км, з яких 3425 км по території КНР, 2233 км – Росії, 2787 км – Республіки Казахстан (1390 км дороги переводиться на I категорію з 4-х смуговим рухом, решта – на II категорію).
- Порт Актау

Росія

Федеральна цільова програма «Розвиток транспортної системи Росії (2010-2020 рр.)»

□ Загальний обсяг фінансування заходів Програми складає 11,4 трлн руб. (близько 400 млрд дол. США)

-Реконструкція майже 8,5 тис. км автомобільних доріг федерального значення,
-Введена в експлуатацію 2,6 тис. км нових залізничних ліній
-Сумарна виробнича потужність російських морських портів збільшиться на 454 млн тонн.

□ Розвиток крупних транспортних проектів на напрямках « Захід - Схід » (з використанням Транссибу), «Північ – Південь» (узбережжя Балтійського моря - Перська затока) та Північного морського шляху. В 2014 г. буде завершено підготовку проекту по модернізації БАМу і Транссибу .

□ У серпні 2013 р. - транзитний контейнерний потяг з Китаю (Чженчжоу) до Європи (Гамбург, Німеччина) через Росію, Казахстан і Білорусь . У складі потяга – 51 контейнер, термін доставки контейнера - 15 діб.

□ будівництво морського порту Тамань

ГРУЗІЯ І АЗЕРБАЙДЖАН

Новий залізничний маршрут з'єднає Грузію і Азербайджан з Туреччиною (залізнична лінія Баку – Тбілісі - Ахалкалакі – Карс) із модернізацією ділянки Тбілісі – Баку.

ТУРЕЧЧИНА

▪Розпочала реалізацію великомасштабного інфраструктурного проекту - розвиток швидкісного залізничного сполучення з високою пропускнуою здатністю між Європою і Азією.

▪залізничного тунелю під протокою Босфор на глибині 60 м під рівнем моря (проект «Marmaray») довжиною 1387 м

▪зацікавлена у створенні окремого транспортного коридора з Туреччини через Україну , Польщу , Балтику - на ринки скандинавських країн



Сьогодні конкурують три основні маршрути транспортних коридорів «Європа-Азія»:

▶ **Євро-Азійська інтегральна система** або Транс-Російський маршрут (Західна Європа-Білорусь-Росія-Узбекистан-Киргизстан-Казахстан-Китай)

▶ **«Центральний коридор»** або Транс-Турецький маршрут (Європа-Туреччина-Іран-Туркменістан-Таджикистан-Киргизстан-Казахстан-Китай)

▶ **ТРАСЕКА** або Транс-Кавказький маршрут (Європа-Кавказ-Азія-Китай)

Альтернативний розвиток маршрутів за напрямком «Північ-Південь»:

- ▶ з країн Тихого океану і Перської затоки через Іран, Каспійський регіон, Росію (здійснюються за участю Волго-Балтійської судноплавної системи) і далі до країн Північної і Західної Європи
- ▶ забезпечує зниження тарифів на 30 % та дозволяє втричі скоротити час проходження вантажів (порівняно з маршрутом через Суецький канал)
- ▶ Міжнародна угода про міжнародний транспортний коридор «Північ-Південь» підписана Росією, Індією та Іраном в м. Санкт - Петербург 12 вересня 2000 р. і ратифікована у 2002 р.

Державна політика України щодо розвитку МТК та входження до міжнародної транспортної системи

- 1. Програма розвитку національної мережі міжнародних транспортних коридорів в Україні на 2006-2010 рр.** (постанова Уряду №406 від 12.04.2006 р.)
Профінансовано 9 млрд грн із запланованих 15 млрд грн (57 %)

Україна додатково запропонувала включити до традиційної мережі МТК:

- Гданськ-Одеса (Балтійське море — Чорне море) (Польща, Україна);
- «Євроазіатський» (ЕАТК) Іллічівськ (Одеса) — Поті (Батумі) — Тбілісі — Баку (Україна, Грузія, Азербайджан);
- Альтернативний транспортний коридор «Європа — Азія» (Німеччина, Італія, Австрія, Чехія, Словаччина, Угорщина, Польща, Україна, Росія, Казахстан, країни Середньої Азії та Китай).

- 2. Комплексна програма утвердження України як транзитної держави на 2002-2010 рр** (затверджена Законом України від 7 лютого 2002 р. №3022) - виконана не в повному обсязі, нова програма не розроблялась.

Державна політика України щодо розвитку МТК та входження до міжнародної транспортної системи

3. Транспортна стратегія України на період до 2020 року» (Розпорядження КМУ від 20 жовтня 2010 р. № 2174-р)

- **Розвиток транспортної інфраструктури**
- **Оновлення рухомого складу**
- **Покращання інвестиційного клімату**
- **Забезпечення доступності і підвищення якості транспортних послуг**
- **Інтеграція вітчизняної транспортної системи в європейську і міжнародну транспортну систему**

10

Залізнична галузь



Запроваджено швидкісний рух пасажирських поїздів на маршрутах *Київ-Харків, Київ-Львів, Київ-Дніпропетровськ, Київ-Трускавець, Київ-Запоріжжя, Київ-Одеса, Київ-Дружківка (Донецьк)*

Придбано швидкісні поїзди Hyundai (10 од.) та Shkoda (2 од.), а з 2014 р. - експлуатація швидкісного рухомого складу вітчизняного виробництва ПрАТ «Крюківський вагонобудівний завод»

Реконструйовано у 2012 р. об'єкти залізничної інфраструктури загальною протяжністю 1492 км

Завершено будівництво пасажирського вокзального комплексу на станції «Дарниця», а також залізнично-автомобільного мостового переходу через р. Дніпро у м. Києві

20

Дорожнє господарство

Реконструйовано і капітально відремонтовано дороги:

- Київ - Чоп на ділянці Житомир - Київ,
- Київ - Харків - Довжанський (в т.ч. на ділянці від Борисполя до Лубен забезпечено рух 4-ма смугами),
- Трасу Запоріжжя - Донецьк (на підході в м. Донецьк рух забезпечено по 6 смугам), Ясинуватську розв'язку
- Автодорогу першої категорії Знам'янка - Луганськ - Ізварине на ділянці Дніпропетровськ - Донецьк - Луганськ

Введено в експлуатацію:

- кільцеву дорогу м. Харкова (82,7 км);
- Обходи міст Донецьк, Чернівці, Сімферополь, Луганськ, Знам'янка (загальна протяжність 73,4 км):
- Жулянський шляхопровід (2,2 км)



Авіаційна галузь



Проведено реконструкцію п'яти аеропортів в містах:

- Бориспіль
- Донецьк
- Львів
- Харків
- Київ (Жуляни)

Обсяг капітальних інвестицій в транспортну інфраструктуру за 2010-2012 рр

Млн грн

Показники	2010	2011	2012
Введено в дію основних фондів	9205,7	13018,7	15704,8
Освоєно капітальних інвестицій, всього	15723,9	22314,6	23975,3

Залучення інвестицій в транспортну інфраструктуру

Транспортний сектор визначений пріоритетною сферою для інвестицій в Україні (Закон України «Про стимулювання інвестиційної діяльності в пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць»)

Распоряженням КМУ від 01.08.2013 №563-р затверджено перелік головних інфраструктурних проектів в сфері транспорту

Інвестиційні проекти залізничної галузі



Подальше запровадження швидкісного пасажирського руху, будівництво нового двоколісного Бескидського тунеля)

Проекти електрифікації залізничних напрямків Волноваха – Камиш-Зоря – Запоріжжя та Долинська – Миколаїв – Колосівка

Будівництво других колій (збільшення пропускної спроможності) на напрямках Коростень – Новоград-Волинський – Шепетівка, Гребінка – Полтава – Червоноград – Лозова

Модернізація ділянки Чорноморська-Берегова (Одеська залізниця) - єдиного залізничного під'їзду до порту «Південний»

Розвиток автомобільних доріг



Реалізація проектів:

- будівництво нової автомобільної дороги Львів – Краковець;
- покращання транспортно-експлуатаційного стану автомобільних доріг на підходах до м. Києва;
- будівництво мостового переходу через р. Південний Буг в м. Миколаїв;
- будівництво автомобільної дороги від кордону з РФ (КПП Щербаківка) до автомобільної дороги Київ - Харків – Довжанський;

Ввести в експлуатацію:

- Обходи м. Дніпропетровськ (друга черга) та м. Донецьк (четверта черга будівництва) (загальна протяжність - 32 км);
- автотранспортну магістраль через р. Дніпро в м. Запоріжжя (9 км).

Портова галузь



Затверджено Закон України «Про морські порти України» і Стратегія розвитку морських портів України до 2038 р.

Реалізація інвестиційних проектів

Будівництво контейнерного терміналу на Карантинному молу (Одеський МТП) – 600 тис. TEU

Будівництво причала № 35 (1-3) з перевантажувальним комплексом зерна в Одеському МТП (1,5 млн. тонн на рік)

Розширення судоходної частини акваторії МТП «Южний» в районі причалів № 18-20

Реконструкція морського підхідного каналу і внутрішніх водних підходів до глубоководних причалів МТП «Южний»

Будівництво причалу №8 в Маріупольському МТП (3 млн. тонн на рік), зернового терміналу на території причалів №2, 3 в Херсонському МТП (500 тис. тонн на рік)

27

Групою високого рівня від ЄК у 2010 р. були схвалені інвестиційні проекти щодо будівництва:

- контейнерного терміналу в Іллічівському МТП
- створення інфраструктури і логістичного центру на залізничній станції Чоп
- будівництво залізничного тунелю Бескид-Скотарське
- реконструкція автодоріг Львів-Краковець та Київ-Одеса

План першочергових заходів щодо інтеграції України до ЄС на 2013 р (затверджений розпорядженням КМУ від 13.02.2013 р. №73-р) зобов'язував Мініфраструктури уточнити ці проекти та доповнити перелік

М. Бурбак на Міжнародному транспортному тижні у м.Одеса (травень 2014 р)

Основними завданнями Міністерства інфраструктури України на сьогоднішній день є:

- створення умов для транспортування українських товарів до країн ЄС
- стовідсоткове використання транзитного потенціалу країни
- залучення інвестицій в оновлення інфраструктури України

Співпраця з ЄС :

- у будівництві вузькоколіїної ділянки, яка з'єднає Львів з Варшавою
- в організації транспортного сполучення між Балтійським і Чорним морями
- в Софії (Болгарія) в рамках зустрічі міністрів транспорту країн-учасниць ОЧЕС підписано спільну заяву між Україною, Молдовою та Румунією про пріоритетність розвитку дорожньої інфраструктури в районі Чорного моря

Т

9 квітня 2014 р. Європейська Комісія прийняла рішення про створення спеціальної цільової Групи підтримки України – надання підтримки у виконанні «Європейського порядку денного реформ для України»

співпраця по імплементації положень Угоди про асоціацію з Євросоюзом у транспортному секторі економіки

На зустрічі в Києві у вересні 2014 р. домовлено про подальшу співпрацю щодо актуалізації карти основних маршрутів європейської транспортної мережі (TEN-T), які проходять через Україну, зокрема щодо включення до неї внутрішніх водних шляхів України

Що необхідно зробити для інтеграції України до транспортної системи Європа-Азія

- 1. Зосередити увагу на виконанні завдань, передбачених Угодою про асоціацію між Україною та ЄС** (розпорядження КМУ від 17.09.2014 р. №847-р про імплементацію Угоди між Україною і ЄС).

Ключові завдання:

- поєднання Транс'європейської транспортної мережі з інфраструктурою України за допомогою реалізації пріоритетних транспортних проектів;
- участь у програмах Єдине європейське небо та Спільний авіаційний простір;
- лібералізація ринку морських перевезень шляхом встановлення режиму найбільшого сприяння судам, які ходять під прапорами України та країн-членів ЄС, імплементація директив ЄС, спрямованих на послаблення регуляторного тиску, впровадження принципів недискримінації, спрощення ведення судноплавного бізнесу та виконання норм з безпеки на морському транспорті;

- більш ефективне використання потенціалу вантажних перевезень залізничним транспортом за рахунок поступового відкриття ринків та зменшення технічних бар'єрів; забезпечення розподілу між управлінням інфраструктурою та транспортними операціями та надання рівних умов доступу до залізничної інфраструктури всім суб'єктам господарської діяльності;
- покращення безпеки на дорогах, забезпечення сучасних технічних, екологічних та соціальних стандартів в роботі автотранспорту;
- сприяння використанню інтелектуальних транспортних систем та інформаційних технологій при управлінні і використанні всіх видів транспорту, співробітництво у використанні космічних систем і впровадженні комерційних рішень, що полегшують транспортні перевезення;
- усунення чинних бар'єрів для транскордонного руху товарів і пасажирів (технічних, правових, екологічних);
- спрощення реалізації регіонального транспортного співробітництва тощо.

2. Максимально реалізувати можливості, що надає співробітництво у рамках асоціації з ЄС, для розвитку на території України маршрутів транс'європейської транспортної мережі (TEN-T) та міжнародних транспортних коридорів

Станом на початок 2014 р. у стадії реалізації України спільно з ЄБРР знаходяться 4 проекти з розвитку транспортної інфраструктури загальною вартістю 1513,6 млн євро. Серед них - проекти оновлення рухомого складу і впровадження швидкісного руху пасажирських поїздів на залізницях України, модернізація аеронавігаційної системи України, покращення транспортно-експлуатаційного стану автомобільних доріг на підходах до м. Києва.

3. Участь України в регіональних проектах

- розбудова відрізка автомагістралі М34 у прикордонних областях Угорщини та України» (Загонь-Чоп-Ужгород)
- реалізація інфраструктурних проектів в рамках виконання Стратегії ЄС для Дунайського регіону (СДР);
- вузька залізнична колія Львів-Перемишль;

5. Визначення місця та ролі ТДК України в міжнародному розподілі транспортних потоків сьогодні і в перспективі

▪ Затвердження на урядовому рівні Плану розвитку національної пріоритетної транспортної мережі України з метою забезпечення розбудови інфраструктури шляхів згідно з перспективними напрямками транзитних вантажопотоків, необхідності інтеграції національних транспортних шляхів у Транс-Європейську TEN-T (Trans-European Transport Network) та Євро-Азійську транспортні мережі та застосуванням принципу мультимодальності при визначенні пріоритетних транспортних маршрутів. При цьому мають бути враховані довгострокові наслідки конфлікту на сході країни та анексії Криму Росією для розвитку національної транспортної мережі;

▪ Розроблення Стратегії розвитку транзиту територією України до 2030 р.

▪ Розвиток мультимодальних перевезень, розбудова мережі вантажних митних комплексів і логістичних центрів у зоні їх тяжіння до крупних транспортних вузлів;

▪ Активізація реформування транспортних підгалузей .

Вантажні перевезення в Україні за 2008-2013 рр

млн тонн

	2007		2013		8 міс. 2014	
	Всього	Транзит	Всього	Транзит	Всього	До аналогічного періоду попереднього року
 всього	706,6	107,1	631,7	40,1	389,0	95,9 %
 Залізничний	512,5	99,9	441,8	33,0	264,5	94,1 %
 Водний	24,3	2,7	6,3	1,5	3,6	109,7 %
 Автомобільний	169,7	4,5	183,5	5,6	120,8	106,4 %
 Авіаційний	0,1	0,0	0,1	0,0	0,05	77,4 %
 Переробка вантажів портами	176,4	69,8	153,5	29,3	94,1	97,4 %



Дякую за увагу!

Національний інститут стратегічних досліджень
 Михайличенко Катерина, к.е.н.,
 Завідувач сектору транспортно-комунікаційної безпеки
 відділу енергетичної, транспортно-комунікаційної,
 екологічної та техногенної безпеки
 286-01-41